

ສະຖາບັນວິທະຍາສາດເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ
Lao Academy for Social and Economic Research

ຍົກສູງ ການພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກ ຢູ່ ສປປ ລາວ

ປອ. ກອງແກ້ວ ໄຊສິງຄາມ

ປະທານສະຖາບັນວິທະຍາສາດເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ

2025

ສາລະບານ

ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສໍາຄັນຂອງເສດຖະກິດມໍລະດົກ

ທ່າແຮງຂອງ ສປປ ລາວ ໃນການຍົກສູງການພັດທະນາ
ເສດຖະກິດມໍລະດົກ

ແນວທາງນະໂຍບາຍຂອງພັກ ແລະ ລັດທີ່ເປັນພື້ນຖານໃຫ້
ແກ່ການພັດທະນາ

ຂໍ້ຈຳກັດ ແລະ ສິ່ງທ້າທ້າຍຕໍ່ການພັດທະນາມໍລະດົກເປັນ
ເສດຖະກິດຂອງລາວ

ນະໂຍບາຍທີ່ຕ້ອງເອົາໃຈໃສ່ ເພື່ອຍົກສູງການພັດທະນາ
ເສດຖະກິດມໍລະດົກຢູ່ ສປປ ລາວ

ຈັດພິມໂດຍ:

ສະຖາບັນວິທະຍາສາດເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ
ຖະໜົນ ໄກສອນ ພິມວິຫານ, ບ້ານສີວິໄລ, ເມືອງໄຊທານີ, ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ
ໂທລະສັບ & ແຟັກ: 021-711738; ຕູ້ໂປສະນີ: 7195
<https://www.lases.gov.la>

ປີຈັດພິມ: ທັນວາ 2025

ອອກແບບສິ່ງພິມ:

ສູນຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ແລະ ຝຶກອົບຮົມ

ສະຖາບັນວິທະຍາສາດເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ
Lao Academy for Social and Economic Research

ບົດສະເໜີດ້ານນະໂຍບາຍ

ຍົກສູງການພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກຢູ່ ສປປ ລາວ

ຄົ້ນຄວ້າໂດຍ: **ປອ. ກອງແກ້ວ ໄຊສິງຄານ**, ປະທານສະຖາບັນວິທະຍາສາດເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ*

ບົດຄັດຫຍໍ້:

ເສດຖະກິດມໍລະດົກແມ່ນໝາກຜົນມາຈາກການພັດທະນາເສດຖະກິດຂອງພູມປັນຍາຂອງມະນຸດທີ່ໄດ້ສ້າງໄວ້ໃຈອະດີດ, ເສດຖະກິດມໍລະດົກບໍ່ພຽງແຕ່ສອດຄ່ອງເປັນເນື້ອດຽວກັບການພັດທະນາຂອງໄລຍະກາຍພຽງແຕ່ຍັງປົກປັກຮັກສາຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມ ແລະ ທຳມະຊາດໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງ ແລະ ເຊື່ອມໂຍງກັນ. ການກຳນົດນະໂຍບາຍທີ່ເໝາະສົມຕໍ່ການພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກ ຈະຊ່ວຍໃຫ້ ສປປ ລາວ ມີພື້ນຖານເສດຖະກິດທີ່ເຂັ້ມແຂງ, ສ້າງລາຍຮັບເພີ່ມ ແລະ ປັບປຸງປົວແປງຊີວິດ ການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນ, ຊຸມຊົນໃຫ້ດີຂຶ້ນ ແລະ ທົ່ວເຖິງ.

ສປປ ລາວ ມີອາລະຍະທຳ ແລະ ປະຫວັດສາດອັນຍາວນານພັນກວ່າປີ, ບັນພະບູລຸດຂອງລາວ ແຕ່ລະຍຸກແຕ່ລະສະໄໝໄດ້ນຳພາປະຊາຊົນລາວບັນດາເຜົ່າບູລະນະສ້າງສາບ້ານເມືອງໃຫ້ມີຄວາມຈະເລີນຮຸ່ງເຮືອງ, ສ້າງພື້ນຖານການປົກຄອງ, ເສດຖະກິດ ແລະ ວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມໃຫ້ນັບມື້ນັບກ້າວໜ້າ; ປະຊາຊົນລາວບັນດາເຜົ່າມີມູນເຊື້ອດູໝັ່ນຂະຫຍັນພຽນ, ມີພູມປັນຍາອັນສະຫຼາດ, ມີຮິດຄອງປະເພນີອັນດີງາມ, ມີສິໄລລາຍມີວິຈິດສິນ, ມີບູຮານສະຖານທີ່ທາງວັດທະນະທຳ, ປະຫວັດສາດ ແລະ ທຳມະຊາດອື່ນໆ ທີ່ເປັນເອກະລັກສະເພາະ ເຊິ່ງໄດ້ສືບທອດປົກປັກຮັກສາ ມາຮອດປັດຈຸບັນ. ຕະຫຼອດໄລຍະ 40 ປີ ແຫ່ງການປ່ຽນແປງໃໝ່, ພັກ-ລັດໄດ້ປະຕິຮູບເສດຖະກິດຢ່າງຮອບດ້ານ ຈາກເສດຖະກິດລວມສູນໄປສູ່ເສດຖະກິດຕະຫຼາດ ທີ່ມີການຄຸ້ມຄອງຂອງລັດ; ເວົ້າລວມ ເສດຖະກິດມີການຂະຫຍາຍຕົວຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ໝັ້ນທ່ຽງເປັນລຳດັບ; ໃນນັ້ນ, ເສດຖະກິດມໍລະດົກ ໄດ້ກາຍເປັນພື້ນຖານເສດຖະກິດໜຶ່ງທີ່ມີຄວາມສຳຄັນ ຊຸກຍູ້ໃຫ້ບັນດາຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດຂະຫຍາຍຕົວແຂງແຮງ ເຊັ່ນ: ຂະແໜງການທ່ອງທ່ຽວ, ການບໍລິການ, ການຄ້າຍົກ-ຄ້າຢ່ອຍ ແລະ ອື່ນໆ; ສ້າງວຽກເຮັດງານທຳແລະສົ່ງເສີມການຜະລິດໃຫ້ກາຍເປັນສິນຄ້ານັບມື້ກວ້າງຂວາງ ເຮັດໃຫ້ການດຳລົງຊີວິດເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນບັນດາເຜົ່າໄດ້ຮັບການຍົກລະດັບສູງຂຶ້ນ. ດັ່ງນັ້ນ, ເພື່ອເປັນ

* ຄະນະວິຊາການຊ່ວຍ: ປທ. ລັດດາວັນ ຊິງວິໄລ ຫົວໜ້າສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າເສດຖະກິດມະຫາພາກ; ປທ. ອູ່ຄຳ ອິນທະວົງ ຮອງຫົວໜ້າພະແນກຄົ້ນຄວ້າການເງິນພາກລັດ.

ການຜັນຂະຫຍາຍແນວທາງນະໂຍບາຍຂອງພັກ ແລະ ລັດຕໍ່ການພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກໄປຕາມ ທິດຢືນຍົງ ແລະ ສີຂຽວ ໃນບົດຄວາມນີ້ຈຶ່ງໄດ້ຍົກເອົາແນວຄິດທີ່ເປັນທັດສະນະຕໍ່ການພັດທະນາເສດຖະ ກິດມໍລະດົກຢູ່ ສປປ ລາວ ມານຳສະເໜີ ເພື່ອແລກປ່ຽນ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈເປັນເອກະພາບ, ຫັນໄປສູ່ ການປະຕິບັດຕົວຈິງ ໃຫ້ເກີດປະສິດທິພາບ ແລະ ປະສິດທິຜົນສູງສຸດ.

1. ຄວາມໝາຍ ແລະ ຄວາມສຳຄັນຂອງເສດຖະກິດມໍລະດົກ

ເສດຖະກິດມໍລະດົກມີຄວາມໝາຍແລະ ນິຍາມກວ້າງຂວາງ, ກ່ອນອື່ນຕ້ອງເຂົ້າໃຈຄວາມໝາຍຂອງ “ມໍລະດົກ” ທີ່ໝາຍເຖິງທຸກສິ່ງທຸກຢ່າງທີ່ເປັນວັດຖຸ ແລະ ນິວັດຖຸທີ່ມີຄຸນຄ່າ ທີ່ພວກເຮົາໄດ້ຮັບການສືບ ທອດມາຈາກບັນພະບູລຸດ. ມໍລະດົກບໍ່ພຽງແຕ່ເປັນເອກະລັກຂອງຊາດເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ຍັງເປັນຊັບສິນ ຫຼື ສິນ ບັດທີ່ມີຄຸນຄ່າທີ່ສາມາດນຳໃຊ້ເປັນທຳແຮງໃນການພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມຂອງປະເທດ (OECD, 2018). ດັ່ງນັ້ນ, ເສດຖະກິດມໍລະດົກຈຶ່ງໝາຍເຖິງຂະບວນການຫັນປ່ຽນມໍລະດົກວັດທະນະທຳ, ປະຫວັດ ສາດ, ສະຖາປັດຍະກຳ, ສິລະປະ ມາປັບໃຊ້ໃນຮູບແບບການຜະລິດ ແລະ ບໍລິການ ໃຫ້ເກີດລາຍຮັບ ແລະ ຍິ່ງຮັກສາເອກະລັກທາງສັງຄົມ ແລະ ຄວາມຕໍ່ເນື່ອງທາງປະຫວັດສາດ; ເປັນການປະສານລະຫວ່າງ “ການຮັກສາອະດີດ” ແລະ “ການສ້າງອະນາຄົດ” ໃຫ້ເກີດຜົນປະໂຫຍດ ທັງທາງເສດຖະກິດ ແລະ ສັງ ຄົມ. ສະນັ້ນ, ເສດຖະກິດມໍລະດົກ ຈຶ່ງມີບົດບາດສຳຄັນຫຼາຍໃນການສ້າງເສດຖະກິດໃຫ້ມີການເຕີບໂຕຢ່າງ ຮອບດ້ານ ແລະ ມີຄວາມຍືນຍົງ ເປັນຕົ້ນແມ່ນຊ່ວຍສ້າງວຽກເຮັດງານທຳ ແລະ ສ້າງລາຍໄດ້ໃຫ້ກັບຊຸມຊົນ ໃນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ປົກປ້ອງຄຸນຄ່າວັດທະນະທຳທີ່ອາດຈະສູນເສຍໄປກັບການເຕີບໂຕທາງອຸດສາຫະກຳ.

ນັບແຕ່ສັດຕະວັດທີ 21, ແນວຄວາມຄິດທາງດ້ານມໍລະດົກເສດຖະກິດ ແມ່ນໄດ້ເລີ່ມມີຄວາມໂດດ ເດັ່ນຂຶ້ນ, ບັນດາປະເທດຕ່າງໆ ໄດ້ຊອກຫາວິທີການເຊື່ອມໂຍງການອະນຸລັກວັດທະນະທຳເຂົ້າກັບການພັດ ທະນາແບບຍືນຍົງ. ດັ່ງນັ້ນ, ບົດບາດ ແລະ ຄວາມສຳຄັນຂອງມໍລະດົກທາງດ້ານເສດຖະກິດແມ່ນນັບມື້ນັບເພີ່ມ ຂຶ້ນ ເປັນຕົ້ນແມ່ນການຮັກສາຄວາມເປັນເອກະລັກ ທີ່ຈະຊ່ວຍເສີມສ້າງຄວາມຕໍ່ເນື່ອງທາງດ້ານວັດທະນະ ທຳ, ການລວມເອົາຮີດຄອງປະເພນີເຂົ້າກັບນະວັດຕະກຳສະໄໝໃໝ່, ການສົ່ງເສີມການເຕີບໂຕແບບຍືນຍົງ ແລະ ຍິ່ງເປັນການສະໜັບສະໜູນເສດຖະກິດທ້ອງຖິ່ນ ໂດຍສະເພາະໃນເຂດຊົນນະບົດ ບ່ອນທີ່ມີຫັດຖະ ກຳພື້ນເມືອງ, ກະສິກຳ, ຫຼື ການທ່ອງທ່ຽວ ທີ່ສາມາດເຊື່ອມໂຍງວັດທະນະທຳເຂົ້າກັບການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ຍິ່ງເປັນການເພີ່ມທະວີພະລັງສ້າງສັນ (Soft Power) ແລະ ອຸດສາຫະກຳສ້າງສັນໂດຍການຫັນປ່ຽນ ມໍລະດົກໃຫ້ເປັນໂອກາດທາງດ້ານເສດຖະກິດ (UNESCO, 2013 ແລະ OECD, 2018). ຕົວຢ່າງ ໃນ ປະເທດຫວຽດນາມ ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນຢ່າງຈະແຈ້ງວ່າ ອຸດສາຫະກຳທີ່ອີງໃສ່ມໍລະດົກ ແມ່ນມີຕັ້ງແຕ່ສິ ລະປະການສະແດງ ແລະ ຫັດຖະກຳແບບດັ້ງເດີມ ຈົນເຖິງການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີເຂົ້າຊ່ວຍເຊັ່ນ: ການນຳ ສະເໜີຫໍພິພິທະພັນແບບດິຈິຕ້ອນ ເຊິ່ງໄດ້ກາຍເປັນອົງປະກອບສຳຄັນທີ່ປະກອບສ່ວນຕໍ່ການເຕີບໂຕຂອງ ເສດຖະກິດ (ປທ. ເຈີນທິທຸຍ, 2025). ສຳລັບ ບັນດາປະເທດກຳລັງພັດທະນາທີ່ມີຊັບພະຍາກອນວັດທະ ນະທຳອຸດົມສົມບູນ ແຕ່ມີພື້ນຖານອຸດສາຫະກຳທີ່ຈຳກັດ, ເສດຖະກິດມໍລະດົກ ເປັນອີກທາງເລືອກໜຶ່ງທີ່ມີ ຄວາມເປັນເອກະລັກສະເພາະ ທີ່ນຳໄປສູ່ການພັດທະນາເສດຖະກິດທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ແລະ ຍືນຍົງ ເຊິ່ງສອດ ຄ່ອງກັບການເພີ່ມທະວີສິດອຳນາດຂອງຊຸມຊົນ ແລະ ຄວາມຍືນຍົງທາງວັດທະນະທຳ ເພາະມໍລະດົກທາງ ດ້ານເສດຖະກິດເປັນຊັບພະຍາກອນຍຸດທະສາດ ສຳລັບການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ແລະ ມີສ່ວນຮ່ວມ ພ້ອມທັງສົ່ງເສີມເອກະລັກແຫ່ງຊາດ, ການດຳລົງຊີວິດຂອງປະຊາຊົນຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ຄວາມສາມັກ ຄີໃນສັງຄົມ.

ທັງນີ້ກໍຍ້ອນວ່າ ເສດຖະກິດມໍລະດົກ ແມ່ນມີລັກສະນະຕິດພັນ ແລະ ເປັນຂອງຊຸມຊົນ ເຊິ່ງຊຸມຊົນ ທ້ອງຖິ່ນບໍ່ພຽງແຕ່ເປັນຜູ້ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ, ແຕ່ຍັງເປັນຜູ້ມີບົດບາດຫຼັກໃນການຮັກສາ, ປົກປ້ອງ ແລະ

ເສີມຂະຫຍາຍຄຸນຄ່າຂອງມໍລະດົກອີກດ້ວຍ; ເມື່ອປະຊາຊົນໄດ້ຮັບສິດໃນການມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກມໍລະດົກ, ພວກເຂົາເຈົ້າຈະເປັນເຈົ້າການ ແລະ ມີສະຕິໃນການປົກປັກຮັກສາ ດ້ວຍຄວາມສະໝັກໃຈຕໍ່ມໍລະດົກນັ້ນ. ສະນັ້ນ, ຫຼັກການພື້ນຖານຂອງການພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກ ແມ່ນການປະສານສົມທົບຢ່າງກົມກຽວລະຫວ່າງການອະນຸລັກຮັກສາ ແລະ ການພັດທະນາ, ຖ້າຫາກພຽງ ແຕ່ເນັ້ນໜັກການເສີມຂະຫຍາຍຄຸນຄ່າທາງດ້ານເສດຖະກິດຢ່າງດຽວ, ມໍລະດົກອາດຈະເລື່ອມໂຊມ, ສູນ ເສຍຮູບຮ່າງ ຫຼື ສູນຫາຍໄປ. ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ, ຖ້າຫາກພຽງແຕ່ອະນຸລັກຮັກສາຢ່າງບໍລິສຸດ ໂດຍບໍ່ຊອກ ຫາວິທີການເສີມຂະຫຍາຍຄຸນຄ່າ, ກໍ່ຈະກາຍເປັນພາລະໃຫ້ແກ່ຊຸມຊົນ ແລະ ເສດຖະກິດ (ຫງວຽນ ຊວັນ ຄັ້ງ, 2025)¹.

2. ທ່າແຮງຂອງ ສປປ ລາວ ໃນການຍົກສູງການພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກ

ສປປ ລາວ ເປັນປະເທດທີ່ຕັ້ງຢູ່ໃຈກາງຂອງພາກພື້ນອາຊີຕາເວັນອອກສ່ຽງໃຕ້ ແລະ ເປັນໜຶ່ງໃນພາກ ພື້ນທີ່ມີຄວາມອຸດົມສົມບູນທາງດ້ານມໍລະດົກວັດທະນະທຳທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ເຊິ່ງລວມມີມໍລະດົກທີ່ເປັນວັດຖຸ ເປັນຕົ້ນແມ່ນປູສະນີຍະສະຖານທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ປະຫວັດສາດ (ວັດວາອາຮາມ, ພະທາດ ຫຼວງ, ວັດພູ, ທົ່ງໄຫຫີນ, ສະຖາປັດຕະຍະກຳສະໄໝອານານິຄົມ ແລະ ອື່ນໆ) ແລະ ມໍລະດົກວັດຖຸ ເປັນ ຕົ້ນແມ່ນສິລະປະ, ວັນນະຄະດີ, ສີໄມ້ລາຍມື, ຮີດຄອງປະເພນີທາງສາສະໜາ ລວມເຖິງພູມປັນຍາທ້ອງ ຖິ່ນຕ່າງໆ ແລະ ຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງດ້ານຊົນເຜົ່າ (ສະພາແຫ່ງຊາດໄດ້ຮັບຮອງ 50 ຊົນເຜົ່າ) ທີ່ມີເອກະ ລັກທາງດ້ານວັດທະນະທຳຂອງແຕ່ລະເຜົ່າ. ນອກຈາກນີ້, ກໍ່ຍັງມີມໍລະດົກທຳມະຊາດ ເຊັ່ນ: ແມ່ນ້ຳສາຍ ຕ່າງໆ, ປ່າໄມ້ທີ່ອຸດົມສົມບູນ ແລະ ລະບົບນິເວດຂອງຊີວະນາໆພັນອັນອຸດົມສົມບູນ. ຊັບສິນທາງວັດທະ ນະທຳ, ປະຫວັດສາດ ແລະ ທຳມະຊາດເຫຼົ່ານີ້ ລ້ວນແຕ່ແມ່ນທ່າແຮງອັນມະຫາສານ ສຳລັບການພັດທະ ນາເສດຖະກິດມໍລະດົກຜ່ານການທ່ອງທ່ຽວ, ຫັດຖະກຳ ແລະ ອຸດສາຫະກຳສ້າງສັນ ຖ້າພວກເຮົາຫາກ ມີຍຸດທະສາດ ແລະ ນະໂຍບາຍຊຸກຍູ້ສົ່ງເສີມຢ່າງມີປະສິດທິພາບ. ເວົ້າລວມແລ້ວ, ສປປ ລາວ ມີທ່າແຮງ ທີ່ຫຼາກຫຼາຍໃນການຫັນຄຸນຄ່າທາງມໍລະດົກເພື່ອເປັນເສດຖະກິດ ກໍ່ຄືໃຫ້ກາຍເປັນທ່າແຮງໃຫ້ແກ່ການພັດ ທະນາທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມ, ຍືນຍົງ ແລະ ຮອບດ້ານ.

ທ່າແຮງທາງມໍລະດົກ ແລະ ຄວາມພ້ອມ ເພື່ອເສີມຂະຫຍາຍສ້າງຄຸນຄ່າເພີ່ມທາງເສດຖະກິດຂອງ ລາວ ປະກອບມີ:

1) **ມໍລະດົກທາງປະຫວັດສາດ ແລະ ສະຖາປັດຕະຍະກຳ:** ເປັນປະເພດທີ່ໂດດເດັ່ນຫຼາຍ ເພາະ ມີມໍລະດົກໂລກທີ່ໄດ້ຮັບຮອງຈາກອົງການ UNESCO ເຊັ່ນ: ເມືອງຫຼວງພະບາງ (ປີ 1995), ທົ່ງໄຫຫີນ ແຂວງຊຽງຂວາງ (ປີ 2019), ວັດພູ ແຂວງຈຳປາສັກ (ປີ 2001). ນອກຈາກນີ້, ກໍ່ຍັງມີສະຖານທີ່ບູຮານ ທີ່ເກົ່າແກ່ ແລະ ຮ່ອງຮອຍປະຫວັດສາດ ເຊັ່ນ: ພະທາດຫຼວງວຽງຈັນ, ຫໍພະແກ້ວ, ພະລາດຊະວັງ ຫຼື ຫໍພິ ພິດທະພັນຫຼວງພະບາງ, ວັດຊຽງທອງຫຼວງພະບາງ, ເມືອງເກົ່າສຸວັນນະໂຄມຄຳ ແຂວງບໍ່ແກ້ວ, ບັນດາ ຖ້ຳຜູ້ນຳທີ່ແຂວງຫົວພັນ, ພະທາດອົງຮັງ ແຂວງສະຫວັນນະເຂດ ແລະ ຍັງມີສະຖານທີ່ປະຫວັດສາດ ຫຼາຍແຫ່ງ. ມໍລະດົກເຫຼົ່ານີ້ສາມາດພັດທະນາເປັນ ແຫຼ່ງທ່ອງທ່ຽວທາງປະຫວັດສາດ, ເປັນສູນຮຽນຮູ້ປະ ຫວັດສາດແຫ່ງຊາດ, ການຈັດງານວັດທະນະທຳ ແລະ ງານສະແດງສິລະປະທ້ອງຖິ່ນ ທີ່ສາມາດສ້າງລາຍ ຮັບຈາກນັກທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ການບໍລິການທ້ອງຖິ່ນ (ຜ່ານການບໍລິການທາງໂຮງແຮມ, ຮ້ານອາຫານ, ສິນ ຄ້າທີ່ລະບົກ).

1 ບົດຄຳເຫັນຂອງ ສະຫາຍ ຫງວຽນ ຊວັນ ຄັ້ງ, ກຳມະການກົມການເມືອງ ສູນກາງພັກກອມມູນິດຫວຽດນາມ ໃນກອງປະ ຊຸມສາມະນາ “ການພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກ: ບົດຮຽນຂອງຫວຽດນາມ ແລະ ລາວ” ນຶ່ງບັ້ງ, ວັນທີ 29 ກໍລະກົດ 2025.

2) ມໍລະດົກທາງຫັດຖະກຳ ແລະ ສິລະປະທ້ອງຖິ່ນ: ເປັນມໍລະດົກທີ່ມີເອກະລັກອັດທະນະທຳ ແລະ ພູມປັນຍາ ທີ່ສືບສານມາແຕ່ບັນພະບູລຸດ ທີ່ເປັນສິລະປະ ແລະ ອາຊີບດັ່ງເດີມຂອງຊາວລາວ ເຊິ່ງ ຫັດຖະກຳມີຫຼາຍຮູບແບບ ເຊັ່ນ: ການຕຳຫຼັກ-ທໍ່ໄໝ (ຜ້າໄໝ, ຜ້າຝ້າຍ, ຜ້າທໍ່ດັ່ງເດີມ, ລວດລາຍຜ້າໄໝ ຕ່າງໆ ເປັນຕົ້ນແມ່ນລາຍນາກທີ່ໄດ້ຖືກຮັບຮອງເປັນມໍລະດົກໂລກໃນປີ 2023) ທີ່ມີຢູ່ທົ່ວທຸກເຂດຂອງປະເທດລາວແຕ່ເໜືອຮອດໃຕ້, ການແກະສະຫຼັກງານໄມ້ (ຮູບປັ້ນຫຼ່ຽມຮະ, ເຄື່ອງໃຊ້, ກອບຮູບ...), ການຈັກສານ (ກະຕ່າ, ດິບເຂົ້າ, ສາດປູ, ໂຕະ, ຕັ່ງ, ເຄື່ອງໃຊ້...), ເຄື່ອງປັ້ນດິນເຜົາ ແລະ ການຜະລິດເຄື່ອງປະດັບ ແລະ ເຄື່ອງໃຊ້ທີ່ຕິດພັນກັບຮີດຄອງປະເພນີ (ຂັນ, ໂອ ທີ່ເຮັດດ້ວຍເງິນ) ແລະ ສິນຄ້າທີ່ລະນຶກຕ່າງໆ. ນອກຈາກນີ້, ກໍ່ຍັງມີສິລະປະທີ່ເປັນເອກະລັກ ເຊັ່ນ: ລຳວົງລາວ (ຖືກຮັບຮອງເປັນມໍລະດົກອັດທະນະທຳນາມມະທຳຂອງໂລກໃນປີ 2024), ຂັບທຸມຫຼວງພະບາງ, ດິນຕີພື້ນເມືອງໂດຍສະເພາະສຽງແຄນລາວ (ທີ່ໄດ້ຂຶ້ນທະບຽນເປັນມໍລະດົກພູມປັນຍາອັດທະນະທຳທີ່ຈັບຕ້ອງບໍ່ໄດ້ ໃນປີ 2017), ລະຄອນພື້ນເມືອງແຂວງຫຼວງພະບາງ (ພະຮັກພະຣາມ, ປູເຍີຍ່າເຍີ, ລະຄອນຫຸ່ນ, ຟ້ອນນາງແກ້ວ ແລະ ອື່ນໆ), ອັດທະນະທຳເຫຼົ່ານີ້ ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນວິຖີຊີວິດ, ຄວາມເຊື່ອ, ຄຸນຄ່າທາງສັງຄົມ ແລະ ຄວາມຄິດສ້າງສັນຂອງປະຊາຊົນລາວ, ລະຄອນເກົ່າແກ່ເຫຼົ່ານີ້ຖືກສືບທອດຜ່ານຊຸມຊົນ, ພິທີກຳ ແລະ ງານບຸນຕ່າງໆ ເຊິ່ງສາມາດພັດທະນາເປັນທຸລະກິດຊຸມຊົນໃນການຜະລິດສິນຄ້າຫັດຖະກຳພື້ນເມືອງເພື່ອສົ່ງອອກ (ໃນຮູບແບບສົ່ງອອກກັບທີ ແລະ ໃນຮູບແບບສົ່ງອອກເປັນການຄ້າ), ການຮ່ວມມືກັບຜູ້ອອກແບບໃນສະໄໝໃໝ່ເພື່ອພັດທະນາ “ສິນຄ້າມໍລະດົກຮ່ວມສະໄໝ” ການສ້າງສັນແບບນີ້ສາມາດເຮັດໃຫ້ເພີ່ມມູນຄ່າໃຫ້ມໍລະດົກ ແລະ ຂະຫຍາຍໄປໃນຕະຫຼາດສາກົນອີກດ້ວຍ.

3) ມໍລະດົກອາຫານ ແລະ ພິທີກຳຊຸມຊົນ: ແມ່ນຫົວໃຈສຳຄັນຂອງອັດທະນະທຳລາວ ເຊິ່ງສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນຄວາມຜູກພັນລະຫວ່າງຄົນ, ສັງຄົມ ແລະ ທຳມະຊາດ ທັງອາຫານ ແລະ ພິທີກຳເປັນການສືບຕໍ່ມໍລະດົກທີ່ມີຊີວິດ (Living Heritage) ທີ່ມີບົດບາດໃນຊີວິດປະຈຳວັນຂອງຊາວລາວຈົນຮອດທຸກມື້ນີ້ ເຊິ່ງສະແດງອອກຜ່ານທາງອາຫານຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ເຂົ້າໜຽວ (ເຂົ້າໄກ່ນ້ອຍ ແຂວງຫົວພັນ ແລະ ແຂວງຊຽງຂວາງ), ລາບ, ຕຳໝາກຮຸ່ງ (ຕຳຫຼວງພະບາງ). ເອາະ, ລາບ, ປິ່ນ, ປີ້ງ (ປາ-ໄກ່), ໝຶກ (ປາ-ໄກ່) ແລະ ປະເພດເຂົ້າໝີນຂອງຫວານພື້ນເມືອງ ທີ່ມີເອກະລັກ ແລະ ມີນສະເໝີທີ່ແຕກຕ່າງກັນໃນແຕ່ລະພາກ ເຮັດໃຫ້ພວກເຮົາມີທ່າແຮງໃນການສົ່ງເສີມການທ່ອງທ່ຽວດ້ານອັດທະນະທຳອາຫານ (Culinary Tourism) ໂດຍຕິດພັນກັບການຈັດອົບຮົມປຸງອາຫານພື້ນເມືອງໃຫ້ນັກທ່ອງທ່ຽວ, ຈັດງານສະແດງອາຫານ ແລະ ງານອັດທະນະທຳທ້ອງຖິ່ນຕ່າງໆ ເຊິ່ງກຳລັງໄດ້ຮັບຄວາມນິຍົມໃນຕະຫຼາດການທ່ອງທ່ຽວໂລກ ແລະ ກໍ່ໄດ້ມີລາຍການອາຫານຈຳນວນໜຶ່ງ ທີ່ໄດ້ຖືກຮັບຮອງເປັນມໍລະດົກແຫ່ງຊາດລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ເຊິ່ງເປັນທ່າແຮງໃນການສ້າງລາຍຮັບກໍ່ຄືການພັດທະນາເສດຖະກິດທີ່ອີງໃສ່ມໍລະດົກ. ນອກຈາກອາຫານ, ພິທີກຳຂອງຊຸມຊົນກໍ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນການເຄົາລົບຕໍ່ພຣະພຸດທະສາສະໜາ ແລະ ການຮັກສາຄວາມສາມັກຄີໃນຊຸມຊົນ ເຊັ່ນ: ພິທີບາສີ່ສູ່ຂວັນ (ເກີດລູກ, ແຕ່ງງານ, ບວດ, ເດີນທາງ ຫຼື ຮັບແຂກ), ບຸນບັ້ງໄຟ, ບຸນຊ່ວງເຮືອ, ບຸນເຂົ້າພັນສາ-ອອກພັນສາ, ບຸນທາດຫຼວງ, ບຸນປີໃໝ່ລາວ (ກຸດສົງການ) ນີ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນມໍລະດົກທາງດ້ານອາຫານ ແລະ ພິທີກຳຕ່າງໆຂອງຊຸມຊົນ ແມ່ນເປັນເອກະລັກທີ່ສະທ້ອນຄວາມເປັນລາວໄດ້ຢ່າງຊັດເຈນ ແລະ ເປັນຕົ້ນທຶນທີ່ບັນພະບູລຸດໄດ້ສ້າງໄວ້ໃຫ້ ທີ່ສາມາດຊ່ວຍຕໍ່ຍອດສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ຊຸມຊົນ ແລະ ຍັງຊ່ວຍຮັກສາສືບທອດຄວາມຮູ້ດັ່ງເດີມຂອງຊຸມຊົນໄວ້ອີກດ້ວຍ.

4) ມໍລະດົກທາງພາສາການປາກເວົ້າ ແລະ ສິລະປະການສະແດງ: ລາວມີສິລະປະການສະແດງທີ່ອຸດົມສົມບູນ ເຊັ່ນ: ພະຮັກພະຣາມ, ດິນຕີພື້ນເມືອງ, ການເລົ່ານິທານ ແລະ ການຮ້ອງເພງ ແລະ ຂັບລຳຕ່າງໆ ເຊິ່ງເປັນສິ່ງສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນຈິດວິນຍານ, ອັດທະນະທຳ, ຄວາມເຊື່ອ, ວິຖີຊີວິດທີ່ເປັນເອກະລັກຂອງຊົນຊາດລາວ. ສິລະປະເຫຼົ່ານີ້ສາມາດຫັນເປັນການທ່ອງທ່ຽວທາງອັດທະນະທຳ ເຊັ່ນ: ການສະແດງລະຄອນເພື່ອນັກທ່ອງທ່ຽວ, ການສ້າງໂຮງຮຽນສອນການສະແດງ, ການຈັດງານສິລະປະປະຈຳປີ, ການຜະລິດສິດິຈີຕ້ອນ ເຊັ່ນ: ການບັນທຶກວິດີໂອການສະແດງ ແລະ ການນຳສະເໜີລະຄອນ ແລະ ສິລະປະ

ຮູບ01_ລາຍນາກ ເອກະລັກລວດລາຍໃນແຜ່ນແພຂອງລາວ ທີ່ໄດ້ຮັບການຮັບຮອງນໍລະດົກໂລກ.
 ຮູບ02_ພາເຂົ້າອາຫານລາວ ທີ່ມີລົດຊາດແຊບ ແລະ ມີຄວາມເປັນເອກະລັກສະເພາະຂອງລາວ.
 ຮູບ03_ສຽງແຄນລາວ ມີນສະເໝີຄວາມມ່ວນຊື່ນຂອງເຄື່ອງດົນຕີລາວ ທີ່ໄດ້ຮັບຮອງເປັນນໍລະດົກໂລກ.

ຜ່ານຮູບແບບອອນລາຍ ກໍ່ເປັນວິທີໜຶ່ງໃນການຍົກສູງມໍລະດົກທາງປາກເວົ້າສູ່ໂລກທັນສະໄໝ, ການພັດທະນາແບບນີ້ບໍ່ພຽງແຕ່ຮັກສາອັດທະນະທຳໄວ້ ແຕ່ຍັງສ້າງອາຊີບໃໝ່ໃຫ້ນັກສິນລະປິນທ້ອງຖິ່ນດ້ວຍ; ຕົວຢ່າງ: ງານ “ບຸນໄຫຼເຮືອໄຟຫຼວງພະບາງ” ແລະ “ງານບຸນບັ້ງໄຟ” ເປັນສັນຍາລັກອັດທະນະທຳທີ່ດຶງດູດນັກທ່ອງທ່ຽວຈຳນວນຫຼາຍໃນແຕ່ລະປີ ແລະ ສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ຊຸມຊົນ.

5) ມໍລະດົກທາງທຳມະຊາດ: ປະເທດລາວມີດິນແດນທີ່ອຸດົມໄປດ້ວຍມີພູຜາ, ນ້ຳຕົກ, ແມ່ນ້ຳ ແລະ ປ່າໄມ້ທີ່ສວຍງາມຫຼາຍແຫ່ງ ເຊັ່ນ: ອຸທະຍານແຫ່ງຊາດຫີນໝາໝໍ້ ແຂວງຄຳມ່ວນ (ຖືກຮັບຮອງເປັນມໍລະດົກໂລກທາງດ້ານທຳມະຊາດ ແລະ ເປັນມໍລະດົກໂລກຮ່ວມຊາຍແດນກັບອຸທິຍານຟອງຫຍາ-ແກບາງຂອງແຂວງກວາງຈີ, ສສ. ຫວຽດນາມ ໃນວັນທີ 13 ກໍລະກົດ 2025), ຕາດກວາງຊີ ແຂວງຫຼວງພະບາງ, ນ້ຳຊອງ ແລະ ແຫຼ່ງນ້ຳອື່ນໆ ຢູ່ເມືອງວັງວຽງ, ແຂວງວຽງຈັນ; ນ້ຳກັດຍໍລະປາ, ພູຜາມ່ານ, ນ້ຳຕົກຕາດຄອນພະເພັງ, ປ່າສະຫວຽນແຫ່ງຊາດຕ່າງໆ ທີ່ເປັນທັງແຫຼ່ງທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ແຫຼ່ງທຶນຂອງຊຸມຊົນ; ເຫັນວ່າທ່າແຮງເຫຼົ່ານີ້ມີສັກກະຍະພາບສູງໃນການພັດທະນາໃຫ້ເປັນການທ່ອງທ່ຽວທາງທຳມະຊາດ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວແບບຊຸມຊົນ ທີ່ສາມາດພັດທະນາເປັນແຫຼ່ງທ່ອງທ່ຽວຮູບແບບ “ການທ່ອງທ່ຽວຊຸມຊົນແບບຮັບຜິດຊອບ” (Community-Based Ecotourism) ສາມາດສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ຊຸມຊົນ ແລະ ປົກປ້ອງສິ່ງແວດລ້ອມໄປພ້ອມກັນ ຕົວຢ່າງ: ໂຄງການ ທ່ອງທ່ຽວຊຸມຊົນ “ນ້ຳຫາ” ຢູ່ຫຼວງນ້ຳທາ ແລະ “ເຊປຽນ” ຢູ່ຈຳປາສັກ.

ເວົ້າລວມແລ້ວ, ບັນດາມໍລະດົກດັ່ງກ່າວ ລ້ວນແຕ່ເປັນທ່າແຮງສາມາດສ້າງມູນຄ່າເພີ່ມທາງເສດຖະກິດໄດ້ຢ່າງສ້າງສັນ ແລະ ດຶງດູດການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງທຸກພາກສ່ວນ ໂດຍສະເພາະແມ່ນຄົນລ້ຽນໃໝ່ ທັງນີ້ກໍ່ຍ້ອນວ່າເສດຖະກິດມໍລະດົກບໍ່ແມ່ນແຕ່ການຂາຍ ຫຼື ໃຊ້ປະຕິທິດຈາກອະດີດ, ແຕ່ແມ່ນການນຳໃຊ້ອົງຄວາມຮູ້, ປະເພນີ ແລະ ເອກະລັກຂອງຊາດໃຫ້ເຂົ້າກັບການພັດທະນາໃນສະໄໝໃໝ່. ຄຽງຄູ່ກັນນີ້, ສປປລາວ ຍັງມີທ່າແຮງປົນອ້ອມດ້ານອື່ນໆ ທີ່ຊ່ວຍສະໜັບສະໜູນຂັບເຄື່ອນການພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກເປັນຕົ້ນແມ່ນ (1) ປັດໄຈດ້ານທີ່ຕັ້ງພູມສັນຖານ ເພາະປະເທດລາວຕັ້ງຢູ່ໃຈກາງຂອງບັນດາປະເທດອາຊຽນ ເຮັດໃຫ້ສາມາດພັດທະນາເປັນສູນກາງທາງດ້ານການຄ້າ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວໄດ້, ເສັ້ນທາງລົດໄຟ ລາວ-ຈີນ ແມ່ນພື້ນຖານໂຄງລ່າງທີ່ສຳຄັນ ທີ່ຈະຊ່ວຍເຮັດໃຫ້ການເຂົ້າເຖິງສະຖານທີ່ມໍລະດົກທີ່ເປັນແຫຼ່ງທ່ອງທ່ຽວຕ່າງໆສະດວກຂຶ້ນ; ສາມາດຮ່ວມພັດທະນາການທ່ອງທ່ຽວມໍລະດົກຮ່ວມກັບປະເທດເພື່ອນບ້ານ ເຊັ່ນ: ລາວ-ໄທ-ກຳປູເຈຍ ຫຼື ລາວ-ຫວຽດນາມ-ຈີນ ເພື່ອສ້າງການແລກປ່ຽນທາງວັດທະນະທຳ ແລະ ຂະຫຍາຍຕ່ອງໂສ້ຕະຫຼາດການທ່ອງທ່ຽວໃນພາກພື້ນ. (2) ປັດໄຈທາງດ້ານການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີດິຈິຕອນໃນການພັດທະນາແຫຼ່ງມໍລະດົກ, ດ້ວຍຄວາມກ້າວໜ້າທາງເຕັກໂນໂລຊີ ຊຸມຊົນສາມາດໂຄສະນາສິນຄ້າຂອງຕົນເອງຜ່ານສື່ອອນລາຍ, ຂາຍຜ່ານຮູບແບບ E-commerce ແລະ ນຳສະເໜີການທ່ອງທ່ຽວແບບອອນລາຍ (Virtual Tour) ໄປຍັງຜູ້ສິນໃຈໃນທ້ອງຖານໂລກໄດ້. ການນຳເຕັກໂນໂລຊີມາໃຊ້ບໍ່ພຽງແຕ່ເຮັດໃຫ້ການໂຄສະນາມໍລະດົກເຂົ້າເຖິງໄດ້ງ່າຍ ແຕ່ຍັງເຮັດໃຫ້ຊຸມຊົນສາມາດສ້າງລາຍຮັບເພີ່ມໄດ້ຢ່າງຍືນຍົງ ໂດຍບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງເພິ່ງພາອາໄສການທ່ອງທ່ຽວໃນຮູບແບບເກົ່າເຫຼົ່ານັ້ນ.

3. ແນວທາງນະໂຍບາຍຂອງພັກ ແລະ ລັດທີ່ເປັນພື້ນຖານໃຫ້ແກ່ການພັດທະນາ

ພັກ-ລັດຖະບານ ຍາມໃດກໍ່ໃຫ້ຄວາມສຳຄັນຕໍ່ກັບວຽກງານວັດທະນະທຳ ໂດຍຖືເອົາວຽກງານວັດທະນະທຳ ເປັນຂະແໜງໜຶ່ງທີ່ສຳຄັນ ແລະ ຈຳເປັນພື້ນຖານຂອງການພັດທະນາເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ. ໃນມະຕິກອງປະຊຸມຄົບຄະນະຄັ້ງທີ 9 ສະໄໝທີ V ກໍ່ໄດ້ຍົກສູງຄວາມສຳຄັນ ແລະ ຈຸດໝາຍຂອງວຽກງານວັດທະນະທຳໄລຍະໃໝ່ ໃນ 3 ດ້ານຄື: “(1) ວັດທະນະທຳ ເປັນພື້ນຖານແຫ່ງການຍືນຍົງຄົງຕົວຂອງຊາດ, ທີ່ພາໃຫ້ຄົນທັງຊາດມີຄວາມເປັນອັນໜຶ່ງອັນດຽວ, ສາມັກຄີເປັນປົກແຜ່ນເພື່ອປົກປັກຮັກສາແລະ

ສ້າງສາປະເທດຊາດ; (2) ວັດທະນະທຳ ເປັນກຳລັງດັນໃຫ້ສັງຄົມຂະຫຍາຍຕົວ, ສ້າງຄວາມທະນິງໃຈ, ຊຸກຍູ້ປຸກລະດົມຈິດໃຈໃຫ້ຄົນໃນຊາດມີຄວາມພະຍາຍາມບຸກບີນສູ້ຊົນ, ຮັກສາວັດທະນະທຳ ແລະ ເພີ່ມພູນຄູນສ້າງຄຸນຄ່າຂອງວັດທະນະທຳແຫ່ງຊາດ ໃຫ້ເພີ່ມທະວີຂຶ້ນ ບໍ່ນ້ອຍໜ້າກວ່າຊາດອື່ນ; (3) ວັດທະນະທຳແມ່ນຈຸດໝາຍຂອງການພັດທະນາສັງຄົມ ໃຫ້ມີໜ້າທີ່ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການປົກປັກຮັກສາ, ກໍ່ສ້າງ ແລະ ເສີມຂະຫຍາຍ ເຮັດໃຫ້ການພັດທະນາຄົນທາງດ້ານຈິດໃຈ ກໍ່ຄືດ້ານວັດທະນະທຳດຳເນີນໄປຢ່າງສົມຄູ່ກັບການພັດທະນາເສດຖະກິດ ແລະ ການພັດທະນາດ້ານອື່ນໆ². ດັ່ງຄຳເວົ້າຂອງທ່ານ ປະທານ ໂກສອນ ພົມວິຫານ ໄດ້ກ່າວວ່າ “ວັດທະນະທຳ ຕ້ອງຫັນໄປຮັບໃຊ້ການດັດສ້າງ ແລະ ກໍ່ສ້າງເສດຖະກິດຢ່າງແຂງແຮງ³. ຕໍ່ມາ ໃນປີ 2021 ກົມການເມືອງສູນກາງພັກ ກໍ່ໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ໃນການຍົກສູງວຽກງານວັດທະນະທຳໂດຍອອກມະຕິວ່າດ້ວຍ ການເພີ່ມທະວີການນຳພາຂອງພັກຕໍ່ວຽກງານວັດທະນະທຳໃນໄລຍະ ໃໝ່⁴, ໂດຍເນັ້ນໜັກໃສ່ການຊຸກຍູ້, ສົ່ງເສີມ, ພື້ນຟູ, ອະນຸລັກ, ພັດທະນາ, ສືບທອດ ແລະ ເສີມຂະຫຍາຍມູນເຊື້ອ ແລະ ຄຸນຄ່າມໍລະດົກວັດທະນະທຳທີ່ເປັນເອກະລັກຂອງຊາດໃຫ້ຍືນຍົງ; ສົ່ງເສີມການປະດິດສ້າງດ້ານວັດທະນະທຳ ເຂົ້າໃນການສ້າງຜະລິດຕະພັນວັດທະນະທຳໃຫ້ມີຄວາມອຸດົມຮຸ່ງມີ, ຫຼາຍຮູບຫຼາຍສີ ແລະ ມີຄຸນນະພາບ ເພື່ອຊຸກຍູ້ສົ່ງເສີມການພັດທະນາອຸດສາຫະກຳທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ໃຫ້ກາຍເປັນທ່າແຮງດຶງດູດນັກທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ສ້າງຖານລາຍຮັບດ້ານການທ່ອງທ່ຽວໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນ.

ລັດໄດ້ອອກກົດໝາຍ ແລະ ນິຕິກຳຕ່າງໆ ເພື່ອເປັນບ່ອນອີງໃນການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ສົ່ງເສີມຂົງເຂດວັດທະນະທຳ ເປັນຕົ້ນແມ່ນກົດໝາຍວ່າດ້ວຍມໍລະດົກແຫ່ງຊາດສະບັບທຳອິດໄດ້ສ້າງຂຶ້ນໃນປີ 2013 ແລະ ໄດ້ມີການປັບປຸງໃນປີ 2021, ໂດຍມີຈຸດປະສົງແມ່ນເພື່ອກຳນົດຫຼັກການ, ລະບຽບການ ແລະ ມາດຕະການໃນການຄຸ້ມຄອງ, ນຳໃຊ້, ປົກປັກຮັກສາ, ອະນຸລັກ, ບູລະນະ, ປະຕິສັງຂອນ ເພື່ອຮັກສາຄຸນຄ່າຂອງມໍລະດົກແຫ່ງຊາດທາງດ້ານວັດທະນະທຳ, ປະຫວັດສາດ ແລະ ທຳມະຊາດ ແນໃສ່ເພື່ອປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ. ມໍລະດົກແຫ່ງຊາດທາງດ້ານວັດທະນະທຳໃນຂອບເຂດທົ່ວປະເທດ ໄດ້ຮັບການຄຸ້ມຄອງດ້ວຍການຂຶ້ນທະບຽນ ແລະ ການແບ່ງຂັ້ນຄຸ້ມຄອງ ລະຫວ່າງສູນກາງ, ທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຂະແໜງການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ໂດຍຈັດເປັນ 4 ລະດັບຄື: ລະດັບທ້ອງຖິ່ນ, ລະດັບຊາດ, ລະດັບພາກພື້ນ ແລະ ລະດັບໂລກ ເຊິ່ງມີລະບຽບການສະເພາະກ່ຽວກັບເງື່ອນໄຂ, ມາດຕະຖານ ແລະ ຂັ້ນຕອນການຈັດລະດັບ. ນອກຈາກນັ້ນ, ເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ແກ່ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຢ່າງມີປະສິດທິພາບຄື: ລວມສູນ ແລະ ເປັນເອກະພາບໃນຂອບເຂດທົ່ວປະເທດ. ກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນະທຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ ໄດ້ຖືກມອບໝາຍເປັນຜູ້ຮັບຜິດຊອບໂດຍກົງ ແລະ ເປັນໃຈກາງປະສານສົມທົບກັບຂະແໜງການອື່ນໆ ແລະ ອົງການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ⁵. ຄຽງຄູ່ກັນນີ້, ຍັງມີຄະນະກຳມະການຄຸ້ມຄອງມໍລະດົກແຫ່ງຊາດ ໂດຍມີລັດຖະມົນຕີກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນະທຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ ເປັນປະທານ, ຮອງລັດຖະມົນຕີກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນະທຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ ເປັນຮອງປະທານ ແລະ ເປັນຜູ້ປະຈຳການ, ຮອງລັດຖະມົນຕີກະຊວງການຕ່າງປະເທດເປັນຮອງປະທານ ແລະ ບັນດາຮອງລັດຖະມົນຕີກະຊວງອື່ນໆ ເປັນກຳມະການ⁶, ມີກອງທຶນມໍລະດົກແຫ່ງຊາດ ສ້າງຂຶ້ນເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ແກ່ການເຄື່ອນໄຫວວຽກງານມໍລະດົກແຫ່ງຊາດເປັນຕົ້ນແມ່ນການຄຸ້ມຄອງ, ການປົກປັກຮັກສາ, ອະນຸລັກ, ບູລະນະສ້ອມແປງ ແລະ ປະຕິສັງຂອນມໍລະດົກແຫ່ງຊາດໃຫ້ຍືນຍົງ ແລະ ພັດທະນາ⁷. ນອກຈາກນີ້, ກົດໝາຍການທ່ອງທ່ຽວສະບັບປັບປຸງໃນ

2 ມະຕິ 9 ສະໄໝທີ V ຂອງຄະນະບໍລິຫານງານສູນກາງພັກ ກ່ຽວກັບວຽກງານວັດທະນະທຳ ໃນໄລຍະໃໝ່, ປີ 1994, ໜ້າ 2-3.

3 ໂກສອນ ພົມວິຫານ: ບາງບົດຮຽນຕົ້ນຕໍ ແລະ ບາງບັນຫາກ່ຽວກັບທິດທາງໃໝ່ຂອງການປະຕິວັດ, ສຳນັກພິມຈຳໜ່າຍ ສປປ ລາວ ປີ 1979, ໜ້າ 313.

4 ມະຕິ ເລກທີ 25/ກມສພ, 17 ພຶດສະພາ 2021, ວ່າດ້ວຍການເພີ່ມທະວີການນຳພາຂອງພັກຕໍ່ວຽກງານວັດທະນະທຳໃນໄລຍະໃໝ່.

5 ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍມໍລະດົກແຫ່ງຊາດ, ປີ 2021.

6 ດຳລັດວ່າດ້ວຍການແຕ່ງຕັ້ງຄະນະກຳມະການຄຸ້ມຄອງມໍລະດົກແຫ່ງຊາດ ເລກທີ 304/ນຍ, ລົງວັນທີ 01 ພະຈິກ 2023.

7 ດຳລັດວ່າດ້ວຍ ກອງທຶນມໍລະດົກແຫ່ງຊາດ ເລກທີ 362/ນຍ, ລົງວັນທີ 7 ຕຸລາ 2014.

ປີ 2024 ກໍ່ໄດ້ກຳນົດແຈ້ງກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍຕໍ່ການໝູນໃຊ້ທ່າແຮງທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ເພື່ອສົ່ງເສີມການທ່ອງທ່ຽວໃຫ້ມີຫຼາຍສິນທີ່ປະທັບໃຈ, ຢາກມາທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ກາຍເປັນສະຖານທີ່ທ່ອງທ່ຽວຕາມທິດສີຂຽວ, ຍືນຍົງ ແລະ ກາຍເປັນອຸດສາຫະກຳທ່ອງທ່ຽວທີ່ທັນສະໄໝ, ທັງໝົດນີ້ກໍ່ເພື່ອເປັນທ່າແຮງໃຫ້ແກ່ການພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ໂດຍສະເພາະແມ່ນການສົ່ງເສີມການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ, ການອະນຸລັກມໍລະດົກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ, ພູມປັນຍາທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຫັດຖະກຳ (ລັດດາວັນ ຊິງວິໄລ, 2025).

ເວົ້າລວມແລ້ວ, ສປປ ລາວ ໄດ້ລິເລີ່ມການສົ່ງເສີມມໍລະດົກທາງດ້ານເສດຖະກິດຢ່າງເປັນທາງການໃນໄລຍະການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ VIII ແລະ IX, ລັດຖະບານເລີ່ມຮັບຮູ້ບົດບາດຍຸດທະສາດທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ ໃນການສ້າງຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງດ້ານໂຄງສ້າງເສດຖະກິດຂອງປະເທດ. ກ່ອນປີ 2016, ນະໂຍບາຍມໍລະດົກຂອງລາວແມ່ນສຸມໃສ່ການອະນຸລັກເປັນຕົ້ນຕໍ ໂດຍອີງໃສ່ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍມໍລະດົກແຫ່ງຊາດ (2013) ແລະ ຍຸດທະສາດການອະນຸລັກມໍລະດົກວັດທະນະທຳ (2018) ເຊິ່ງກອບນະໂຍບາຍເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນແນ່ໃສ່ປົກປ້ອງມໍລະດົກວັດທະນະທຳທີ່ມີຕົວຕົນ ແລະ ບໍ່ມີຕົວຕົນ, ແຕ່ຂາດທິດທາງທີ່ຊັດເຈນສໍາລັບການນໍາໃຊ້ທາງດ້ານເສດຖະກິດ. ໄລຍະຕໍ່ມາ, ນັບແຕ່ປະເທດລາວໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມປະຊາຄົມອາຊຽນ ໄດ້ມີການກຳນົດທິດທາງໄປສູ່ເປົ້າໝາຍການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ (SDGs), ພາກສ່ວນລັດຜູ້ວາງນະໂຍບາຍ ກໍ່ເລີ່ມໃຫ້ຄວາມສໍາຄັນກັບທ່າແຮງທາງດ້ານເສດຖະກິດຂອງມໍລະດົກ ໂດຍສະເພາະໃນຂົງເຂດການທ່ອງທ່ຽວຊຸມຊົນ, ຫັດຖະກຳ ແລະ ອຸດສາຫະກຳສ້າງສັນເຊິ່ງສາມາດສ້າງວຽກເຮັດງານທຳ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກໃນຊີວິດ (ລັດດາວັນ ຊິງວິໄລ, 2025). ຕໍ່ມາ, ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມແຫ່ງຊາດຄັ້ງທີ IX (2021-2025) ກໍ່ໄດ້ມີການຜັນຂະຫຍາຍຫົນປ່ຽນນະໂຍບາຍທີ່ສໍາຄັນ ໂດຍການຊຸກຍູ້ມໍລະດົກວັດທະນະທຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງຍຸດທະສາດເຕີບໂຕຂອງຊາດ ແລະ ໄດ້ກຳນົດ “ວັດທະນະທຳ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ” ເປັນຂະແໜງການບຸລິມະສິດຂອງການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ພ້ອມທັງກຳນົດເປັນໜຶ່ງໃນ 12 ຂະແໜງການບຸລິມະສິດທີ່ປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນແຜນເສດຖະກິດແຫ່ງຊາດ (ຜທ, 2021) ແລະ ກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນະທຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ ເປັນເຈົ້າການໃນການເພີ່ມທະວີການເຊື່ອມຕໍ່ລະຫວ່າງການອະນຸລັກມໍລະດົກ, ການບໍລິການທ່ອງທ່ຽວ, ຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນ. ໃນແຜນການດັ່ງກ່າວຍັງໄດ້ຊຸກຍູ້ການເຊື່ອມສາມມໍລະດົກວັດທະນະທຳ-ທຳມະຊາດ ເຂົ້າໃນການວາງແຜນເສດຖະກິດແຫ່ງຊາດ ແລະ ຂັ້ນແຂວງ ໂດຍສຸມໃສ່ 3 ຂົງເຂດສໍາຄັນຄື: (1) ພັດທະນາຜະລິດຕະພັນການທ່ອງທ່ຽວທີ່ເປັນມໍລະດົກ, (2) ສົ່ງເສີມຫັດຖະກຳທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ອຸດສາຫະກຳສ້າງສັນ, ແລະ (3) ພັດທະນາພື້ນຖານໂຄງລ່າງວັດທະນະທຳເພື່ອດຶງດູດການລົງທຶນ ແລະ ຊຸກຍູ້ການແລກປ່ຽນວັດທະນະທຳ (ຜທ, 2021). ການຍົກສູງນະໂຍບາຍນີ້ແມ່ນສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງການຫົນປ່ຽນທີ່ຄ່ອຍເປັນຄ່ອຍໄປ ໃນແນວຄິດການພັດທະນາຂອງ ສປປ ລາວ, ຈາກການເບິ່ງມໍລະດົກເປັນວັດຖຸທີ່ຄົງຄ້າງໄປສູ່ການຮັບຮູ້ວ່າເປັນຂະແໜງເສດຖະກິດທີ່ມີຜົນຜະລິດ ແລະ ເປັນຂະແໜງເສດຖະກິດທີ່ມີປະສິດທິພາບ. ຄຽງຄູ່ກັນນີ້, ລັດຖະບານກໍ່ໄດ້ສ້າງຍຸດທະສາດການພັດທະນາການທ່ອງທ່ຽວແຫ່ງຊາດ ໄລຍະ 2021-2025 ໂດຍກຳນົດມາດຕະການຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ການປັບປຸງ ແລະ ຍົກລະດັບສະຖານທີ່ມໍລະດົກ, ການສະໜັບສະໜູນຜູ້ປະກອບການດ້ານວັດທະນະທຳຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ຊຸກຍູ້ສົ່ງເສີມການຮ່ວມມືລະຫວ່າງພາກລັດ-ເອກະຊົນໃນການອະນຸລັກມໍລະດົກ ແລະ ການພັດທະນາໂຄງສ້າງພື້ນຖານການທ່ອງທ່ຽວ (ຖວທ, 2021); ສິ່ງທີ່ສໍາຄັນແມ່ນໄດ້ກຳນົດເປົ້າໝາຍທີ່ສາມາດວັດແທກໄດ້ ເຊັ່ນ: ການເພີ່ມສັດສ່ວນຂອງການທ່ອງທ່ຽວຕໍ່ GDP ເປັນ 10% ພາຍໃນປີ 2025, ການສົ່ງເສີມຫັດຖະກຳ ແລະ ອຸດສາຫະກຳສ້າງສັນ, ແລະ ການເສີມສ້າງເອກະລັກທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ທັງໃນລະດັບຊຸມຊົນ ແລະ ລະດັບຊາດ (ຜທ, 2020). ນະໂຍບາຍທັງໝົດນີ້ແມ່ນສອດຄ່ອງກັບວາລະສາກົນ

2030 ຂອງອົງການ UNESCO ທີ່ເນັ້ນໜັກ ແລະ ສົ່ງເສີມໃຫ້ວັດທະນະທຳເປັນທັງຕົວຂັບເຄື່ອນ ແລະ ຕົວກະຕຸ້ນຂອງການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ (UNESCO, 2022).

4. ຂໍ້ຈຳກັດ ແລະ ສິ່ງທ້າທ້າຍຕໍ່ການພັດທະນາມໍລະດົກເປັນເສດຖະກິດຂອງລາວ

ເຖິງແມ່ນວ່າ, ໃນໄລຍະຜ່ານມາ ສປປ ລາວຈະມີນະໂຍບາຍ ແລະ ແຜນພັດທະນາຕ່າງໆ ເພື່ອຊຸກຍູ້ ການພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກ, ແຕ່ການຫັນມໍລະດົກເປັນເສດຖະກິດຢູ່ ສປປ ລາວ ແມ່ນຍັງມີຄວາມ ຈຳກັດຫຼາຍດ້ານ ເຮັດໃຫ້ບໍ່ທັນໄດ້ນຳໃຊ້ທ່າແຮງຂອງມໍລະດົກຢ່າງເຕັມທີ່ ໃນຖານະເປັນປັດໄຈຂັບເຄື່ອນການ ພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ແລະ ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ. ໄລຍະຜ່ານມາ ນະໂຍບາຍໃນການພັດທະນາມໍລະດົກອີງຕາມກົດໝາຍວ່າດ້ວຍມໍລະດົກແຫ່ງຊາດ (2013) ແລະ ຍຸດທະສາດການພັດທະນາການທ່ອງທ່ຽວແຫ່ງຊາດ (2021-2025) ແມ່ນຍັງເປັນລັກສະນະພື້ນຖານທາງດ້ານນິຕິກຳ ແຕ່ຍັງຂາດຍຸດທະສາດ ແລະ ແຜນພັດທະນາ ທີ່ເນັ້ນເຖິງການໝູນໃຊ້ທ່າແຮງທາງດ້ານມໍລະດົກວັດທະນະທຳແບບຍືນຍົງ ເຮັດໃຫ້ ຍັງຂາດການວາງແຜນພັດທະນາໄລຍະຍາວທີ່ກົມກຽມ ເພື່ອຮັບປະກັນຄວາມຍືນຍົງ. ວຽກງານຄຸ້ມຄອງມໍລະດົກສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຢູ່ຂັ້ນມະຫາພາກ ໂດຍມີກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນະທຳ, ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ ເປັນອົງການນຳພາ, ແຕ່ກໍ່ພົບກັບສິ່ງທ້າທ້າຍຍ້ອນການແບ່ງຂັ້ນຄຸ້ມຄອງທີ່ບໍ່ຊັດເຈນ ແລະ ການປະສານ ງານທີ່ຈຳກັດລະຫວ່າງຂະແໜງການຕ່າງໆ ກາຍເປັນອຸປະສັກຕໍ່ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດນະໂຍບາຍຢ່າງມີປະ ສິດທິພາບ. ການຂາດແຄນຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ແລະ ຄວາມຮັບຮູ້ທີ່ຖືກຕ້ອງກ່ຽວກັບເສດຖະກິດມໍລະດົກ ເປັນຂໍ້ຈຳກັດສຳຄັນໃນການພັດທະນາ. ຜູ້ປະກອບການ ແລະ ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນສ່ວນໃຫຍ່ຍັງຂາດຄວາມເຂົ້າ ໃຈກ່ຽວກັບຄຸນຄ່າທາງເສດຖະກິດຂອງມໍລະດົກ, ຄວາມຮູ້ດ້ານການຕະຫຼາດ, ການອອກແບບຜະລິດຕະພັນ ຕະຫຼອດຮອດການຈັດການທຸລະກິດ ເຮັດໃຫ້ຫຼາຍກໍລະນີເນັ້ນໜັກເພື່ອ ການຄ້າຫຼາຍເກີນກວ່າການຮັກສາ ຄຸນຄ່າຂອງວັດທະນະທຳ ແລະ ມໍລະດົກ, ເຮັດໃຫ້ມີຄວາມສ່ຽງຂາດຄວາມຍືນຍົງ. ນອກຈາກນັ້ນ, ຂໍ້ຈຳ ກັດດ້ານທຶນຮອນ ແລະ ໂຄງລ່າງພື້ນຖານຍັງເປັນອຸປະສັກຕໍ່ການພັດທະນາ ເປັນຕົ້ນແມ່ນການຂາດທຶນ ຮອນ ເຮັດໃຫ້ຊຸມຊົນບໍ່ສາມາດພັດທະນາຜະລິດຕະພັນ ຫຼື ປັບປຸງບໍລິການໄດ້, ເຮັດໃຫ້ຈຳກັດການເຂົ້າເຖິງ ຕະຫຼາດ; ສ່ວນດ້ານພື້ນຖານໂຄງລ່າງ ບໍ່ວ່າຈະເປັນເສັ້ນທາງຄົມມະນາຄົມ, ລະບົບຂໍ້ມູນຂ່າວສານ, ເຕັກ ິນໂລຊີ ຕະຫຼອດຮອດຄວາມກົດດັນດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ຍັງຖ່ວງດົງຕໍ່ການພັດທະນາອຸດສາຫະກຳທີ່ຕິດ ພັນກັບມໍລະດົກ. ສິ່ງທ້າທ້າຍເຫຼົ່ານີ້, ສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມຈຳເປັນຂອງກອບນະໂຍບາຍທີ່ມີຄວາມ ສອດຄ່ອງກັນ ແລະ ການພັດທະນາຄວາມສາມາດຢ່າງເປັນລະບົບ, ຕໍ່ເນື່ອງ ເພື່ອໃຫ້ມໍລະດົກຂອງຊາດກາຍ ເປັນພະລັງງານຂັບເຄື່ອນເສດຖະກິດທີ່ຍືນຍົງໄດ້ຢ່າງແທ້ຈິງ.

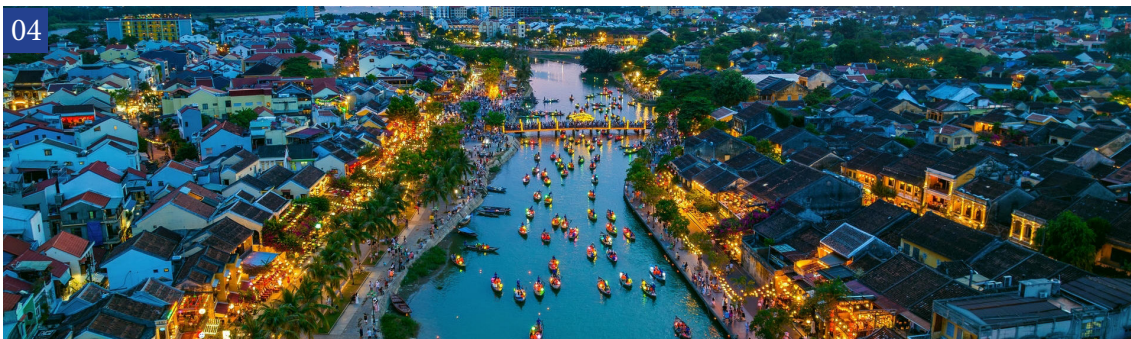
ບົດຮຽນສຳຄັນຈາກປະສົບການຂອງຫວຽດນາມ ໃນການສ້າງເສດຖະກິດມໍລະດົກຜ່ານຂອບເຂດ ນະໂຍບາຍທີ່ເປັນລະບົບ, ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຊຸມຊົນ, ແລະ ນະວັດຕະກຳດິຈິຕ້ອນ. ການເສີມສ້າງຄວາມ ເຂັ້ມແຂງໃຫ້ແກ່ອຸດສາຫະກຳທີ່ອີງໃສ່ມໍລະດົກ ເຊັ່ນ: ແຜ່ນແພ, ຫັດຖະກຳ, ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວແບບອະ ນຸລັກທຳມະຊາດ ແລະ ການສົ່ງເສີມເວທີດິຈິຕ້ອນ ສຳລັບການຕະຫຼາດວັດທະນະທຳ ຈະບໍ່ພຽງແຕ່ເພີ່ມ ມູນຄ່າທາງເສດຖະກິດເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງຈະຮັກສາລະບົບຄວາມຮູ້ແບບດັ້ງເດີມໄວ້ ເຊິ່ງ ສປປ ລາວ ກໍ່ສາມາດ ບັນລຸການເຕີບໂຕດ້ານເສດຖະກິດທີ່ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍທີ່ມີຄວາມສົມບູນແບບ ແລະ ຍືນຍົງໄດ້, ໂດຍສຸມ ໃສ່ການນຳໃຊ້ທຶນທຳມະຊາດ, ທີ່ຕັ້ງຈຸດຍຸດທະສາດ ແລະ ມໍລະດົກວັດທະນະທຳທີ່ເປັນເອກະລັກສະເພາະ (UNESCO, 2013 & World Bank, 2021). ບົດຮຽນສຳຄັນຂອງ ສສ ຫວຽດນາມ ໃນການສ້າງເສດ ຖະກິດມໍລະດົກ ໄດ້ສົ່ງລອມຢູ່ໃນກ່ອງຂໍ້ມູນດັ່ງນີ້.

ກ່ອງ 1: ບົດຮຽນການພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກຂອງ ສສ ຫວຽດນາມ

ສສ ຫວຽດນາມ ມີມໍລະດົກວັດທະນະທຳທີ່ອຸດົມສົມບູນ, ຫຼາກຫຼາຍແລະລ້ຳຄ່າທີ່ສຸດ, ມີປະຫວັດສາດການພັດທະນາມາຫຼາຍກວ່າພັນປີ ເຊິ່ງທ່າແຮງດັ່ງກ່າວແມ່ນແຫຼ່ງກຳລັງບົ່ມຊ້ອນອັນໃຫຍ່ຫຼວງໃນການພັດທະນາທາງດ້ານເສດຖະກິດມໍລະດົກ. ສະນັ້ນ, ການຊຸດຄົ້ນບັນດາຄຸນຄ່າມໍລະດົກວັດທະນະທຳເຫຼົ່ານັ້ນແມ່ນໜຶ່ງໃນບັນດາຈຸດໝາຍເພື່ອພັດທະນາເສດຖະກິດການທ່ອງທ່ຽວເວົ້າລວມແລະເວົ້າສະເພາະແມ່ນເສດຖະກິດມໍລະດົກຂອງລັດຖະບານຫວຽດນາມ. ເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍດັ່ງກ່າວ, ໃນຊຸມປີຜ່ານມາ, ລັດໄດ້ຊຸກຍູ້ການຊຸດຄົ້ນມໍລະດົກວັດທະນະທຳໃນການພັດທະນາການທ່ອງທ່ຽວ ຈົນເຮັດໃຫ້ເສດຖະກິດມໍລະດົກໄດ້ພັດທະນາຢ່າງແຂງແຮງ, ຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດນັບມື້ນັບເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງບໍ່ຢຸດຢັ້ງ ຈົນເຮັດໃຫ້ຫວຽດນາມກາຍເປັນໜຶ່ງໃນປະເທດໃນອາຊີຕາເວັນອອກສ່ຽງໃຕ້ທີ່ປະສົບຜົນສຳເລັດ ແລະ ເປັນຕົວຢ່າງທີ່ດີໃນການປ່ຽນ “ມໍລະດົກທາງວັດທະນະທຳ ແລະ ທຳມະຊາດ” ໃຫ້ເປັນຂະແໜງເສດຖະກິດຍຸດທະສາດ (ຮສ, ປອ. ຫງວຽນຢູຍັກ, 2025).

ຕັ້ງແຕ່ຊຸມປີ 1990 ເປັນຕົ້ນມາ, ຫວຽດນາມໄດ້ເຊື່ອມໂຍງວັດທະນະທຳ ແລະ ມໍລະດົກ ເຂົ້າໃນຍຸດທະສາດການພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດຢ່າງເປັນລະບົບ. ຜ່ານກົດໝາຍວ່າດ້ວຍມໍລະດົກທາງວັດທະນະທຳ (2001, 2009) ແລະ ຜ່ານມະຕິສະບັບເລກທີ 33-NQ/TW (2014) ກ່ຽວກັບ “ການສ້າງ ແລະ ພັດທະນາວັດທະນະທຳ ແລະ ໃຫ້ປະຊາຊົນຮັບຜິດຊອບຕໍ່ການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ”; ລັດໄດ້ກຳນົດວັດທະນະທຳເປັນ “ກຳລັງຂັບເຄື່ອນການເຕີບໂຕທາງເສດຖະກິດ” ແທນທີ່ຈະເປັນພຽງແຕ່ອົງປະກອບຂອງນະໂຍບາຍສັງຄົມ ຫຼື “ສັນຍາລັກ-ເອກະລັກຂອງຊາດ” ແຕ່ຍັງເປັນ “ຊັບສິນທາງເສດຖະກິດ” ແລະ ເປັນ “ພະລັງຂັບເຄື່ອນການເຕີບໂຕ” ທີ່ມີບົດບາດຕໍ່ການພັດທະນາເສດຖະກິດຂອງປະເທດອີກດ້ວຍ (ປອ. ຟ້າມກວາງງອກ, 2025) ດ້ວຍການປະສານສົມທົບລະຫວ່າງການອະນຸລັກວັດທະນະທຳດັ່ງເດີມ ແລະ ການສ້າງສັນຮູບແບບໃໝ່ ທີ່ເໝາະກັບຕະຫຼາດສະໄໝໃໝ່, ຫວຽດນາມສາມາດຫັນປ່ຽນມໍລະດົກໃຫ້ເປັນເສດຖະກິດທີ່ມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ທັງຊຸມຊົນ ແລະ ລັດຖະບານ.

ປັດໄຈສຳຄັນໃນຜົນສຳເລັດຂອງຫວຽດນາມແມ່ນສາມາດສ້າງຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງດ້ານອຸດສາຫະກຳມໍລະດົກ ເຊິ່ງລັດຖະບານມີນະໂຍບາຍ ແລະ ການວາງກອບແນວທາງພັດທະນາທີ່ຊັດເຈນ ເປັນຕົ້ນແມ່ນໄດ້ຈັດຕັ້ງກອງທຶນພັດທະນາວັດທະນະທຳແຫ່ງຊາດ ແລະ ອອກນະໂຍບາຍ “ເສດຖະກິດວັດທະນະທຳ” (Cultural Economy Policy) ຕັ້ງແຕ່ປີ 2016. ນະໂຍບາຍນີ້ແມ່ນ ເນັ້ນການອະນຸລັກມໍລະດົກໃຫ້ມີມູນຄ່າຢູ່ໃນຕະຫຼາດ ຜ່ານການສ້າງຜະລິດຕະພັນ ແລະ ການບໍລິການທາງວັດທະນະທຳແລະຍັງໄດ້ກຳນົດໃຫ້ການພັດທະນາ “ເສດຖະກິດສ້າງສັນ (Creative Economy)” ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງແຜນຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ 2030 ເພື່ອຊຸກຍູ້ການປະສານງານ ລະຫວ່າງມໍລະດົກ, ສິລະປະ ແລະ ນະວັດຕະກຳ, ສ່ວນການປະສານງານລະຫວ່າງຊຸມຊົນ ແລະ ພາກລັດ ແມ່ນໄດ້ເລືອກໃຊ້ແນວທາງ “ຊຸມຊົນເປັນສູນກາງ” ໃນການຈັດການມໍລະດົກ, ວິທີການນີ້ເຮັດໃຫ້ຊຸມຊົນໄດ້ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການວາງແຜນ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດທີ່ໄດ້ຮັບຖືກແບ່ງປັນຢ່າງເປັນທຳ, ພ້ອມດຽວກັນ, ການຮັກສາຄວາມສົມດູນລະຫວ່າງ “ການຄ້າ” ແລະ “ຄວາມແທ້ຈິງທາງວັດທະນະທຳ” ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າການເຕີບໂຕທາງເສດຖະກິດຈະບໍ່ທຳລາຍຄຸນຄ່າທາງຈິດວິນຍານຂອງສະຖານທີ່ມໍລະດົກ (ປອ. ໂຮ່ທິແຫງງາ, 2025). ລັດຖະບານສະໜອງການສຶກສາຝຶກອົບຮົມ, ສົ່ງເສີມທຶນ ແລະ ສົ່ງເສີມຕະຫຼາດ ໂດຍຜ່ານການຈັດງານ “Vietnam Heritage Week” ແລະ “Creative City

ຮູບ04_ເມືອງຮອຍອັນ (Hội-An) ເປັນເມືອງນໍລະດົກໂລກທີ່ມີການຈັດສັນພັດທະນາ ແລະ ເປັນແຫຼ່ງດຶງດູດການທ່ຽວທ່ອງຂອງຫວຽດນາມ.

Program” ທີ່ເຮືອງຮາ ແລະ ຮອຍອັນ; ສ່ວນສະຖານທີ່ນໍລະດົກທາງວັດທະນະທຳ ແລະ ທຳມະຊາດ ແມ່ນໄດ້ຮັບການຄຸ້ມຄອງຜ່ານການຮ່ວມມື ລະຫວ່າງພາກລັດ ແລະ ເອກະຊົນ. ຕົວຢ່າງສຳຄັນຂອງຄວາມສຳເລັດໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕົວຈິງມີ (1) ການພັດທະນາເມືອງຮອຍອັນ (Hội-An) ໄດ້ກາຍເປັນຕົວຢ່າງທີ່ພື້ນເດັ່ນຂອງການປະສານງານລະຫວ່າງການອະນຸລັກນໍລະດົກໂລກຂອງ UNESCO ແລະ ການພັດທະນາທຸລະກິດທ້ອງຖິ່ນ, ຊຸມຊົນໄດ້ຮ່ວມກັນບໍລິຫານການທ່ອງທ່ຽວຢ່າງມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ ແລະ ສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ທ້ອງຖິ່ນຫຼາຍກວ່າ 60% ຂອງລາຍໄດ້ທາງການທ່ອງທ່ຽວທັງໝົດ; (2) ຜ້າໄໝຫົວເກືອ (Lụa Hội An) ແລະ ຜ້າໄໝຫົວຖິ່ງ (Lụa Hà Đông) ໄດ້ຖືກພັດທະນາເປັນສິນຄ້າມີແບບຮຸ່ນຊັດແຈນ ແລະ ສົ່ງອອກຕ່າງປະເທດ, ໄດ້ຮັບການຮ່ວມມືລະຫວ່າງຊ່າງທໍ່ຜ້າທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຜູ້ອອກແບບຮຸ່ນໃໝ່ ເຮັດໃຫ້ຜ້າໄໝຫວຽດນາມເຂົ້າສູ່ຕະຫຼາດໂລກໃນຖານະສິນຄ້າ “Heritage Fashion”. ປະຈຸບັນການທ່ອງທ່ຽວນໍລະດົກ ໄດ້ກາຍເປັນເສົາຄໍ້າຫຼັກຂອງເສດຖະກິດທ້ອງຖິ່ນໃນແຂວງຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ນົງບິ່ງ, ກວາງນົງ, ແລະ ເຫວີ; ສະຖານທີ່ເຫຼົ່ານີ້ ໄດ້ດຶງດູດນັກທ່ອງທ່ຽວພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດຫຼາຍລ້ານຄົນໃນແຕ່ລະປີ, ສ້າງວຽກເຮັດງານທຳ, ກະຕຸ້ນການລົງທຶນໃນພື້ນຖານໂຄງລ່າງ ແລະ ສົ່ງເສີມຜະລິດຕະພັນທ້ອງຖິ່ນ. ນອກຈາກການທ່ອງທ່ຽວ, ຫວຽດນາມຍັງໄດ້ພັດທະນາອຸດສາຫະກຳວັດທະນະທຳ ແລະ ຄວາມຄິດສ້າງສັນທີ່ຈະເລີນຮຸ່ງເຮືອງ ເຊິ່ງກວມເອົາເຄື່ອງຫັດຖະກຳ, ສິລະປະການສະແດງ, ການອອກແບບ, ແລະ ນໍລະດົກດ້ານອາຫານ. ພ້ອມດຽວກັນນັ້ນ, ກໍ່ໄດ້ເຊື່ອມໂຍງນໍລະດົກເຂົ້າກັບເຕັກໂນໂລຊີດິຈິຕ້ອນທີ່ທັນສະໄໝ ເຊັ່ນ: ພິພິທະພັນສະເໝືອນຈິງ, ງານວາງສະແດງອອນລາຍ, ການອັດສຽງວິດີໂອໃນການບັນຍາຍເປັນຫຼາຍພາສາ ໄດ້ຊ່ວຍຂະຫຍາຍການເຂົ້າເຖິງຄົນລຸ້ນໜຸ່ມ ແລະ ຕະຫຼາດສາກົນຫຼາຍຂຶ້ນ (ຮສ, ປອ ຟ້າມຢູຍຕິກ, 2025).

ສະຫຼຸບລວມແລ້ວ, ບົດຮຽນສຳຄັນທີ່ ສປປ ລາວ ຄວນຖອດຖອນບົດຮຽນ ມີດັ່ງນີ້:

- ການມີນະໂຍບາຍທີ່ຊັດເຈນ ແລະ ກຳນົດກອບແນວທາງໃນການອະນຸລັກນໍລະດົກ ພ້ອມກັບການພັດທະນາເສດຖະກິດ;
- ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຊຸມຊົນ ແມ່ນໃຈກາງຂອງເສດຖະກິດນໍລະດົກ, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນໄດ້ຮັບການຊຸກຍູ້ໃຫ້ເຮັດໜ້າທີ່ເປັນຜູ້ຮັກສານໍລະດົກ, ຜູ້ນຳທ່ຽວ, ຊ່າງຝີມືແລະຜູ້ປະກອບການ, ຮັບປະກັນຜົນປະໂຫຍດທາງເສດຖະກິດທີ່ເທົ່າທຽມກັນ ພ້ອມທັງຮັກສາຄວາມຮູ້ ແລະ ປັນຍາທ້ອງຖິ່ນ;
- ການສ້າງມູນຄ່າເພີ່ມໃຫ້ນໍລະດົກຜ່ານຄວາມຄິດສ້າງສັນ ແລະ ການອອກແບບສິນຄ້າໃໝ່ໆ;
- ການພັດທະນາຕະຫຼາດນໍລະດົກ ແລະ ການສ້າງແບບຮ່ວມທີ່ມີເອກະລັກເປັນທາງການ ຈະເຮັດໃຫ້ນໍລະດົກຂອງຊາດເຂົ້າສູ່ຕະຫຼາດໂລກໄດ້ຢ່າງໝັ້ນຄົງ.

5. ນະໂຍບາຍທີ່ຕ້ອງເອົາໃຈໃສ່ເພື່ອຍົກສູງການພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກຢູ່ ສປປ ລາວ

ເພື່ອຍົກສູງ ແລະ ເສີມຂະຫຍາຍຄຸນຄ່າທາງມໍລະດົກວັດທະນະທຳ ໃຫ້ເປັນເສດຖະກິດ ທີ່ເອີ້ນວ່າ “ເສດຖະກິດມໍລະດົກ” ນະໂຍບາຍສຳຄັນ ແລະ ຈຳເປັນທີ່ຕ້ອງໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ມີດັ່ງນີ້:

1) ສົ່ງເສີມການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຊຸມຊົນໃນການຈັດການມໍລະດົກ, ການພັດທະນາທີ່ຍືນຍົງຕ້ອງເກີດຈາກການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຊຸມຊົນ. ລັດຄວນຈັດຕັ້ງໂຄງການ “ມໍລະດົກເປັນຂອງຊຸມຊົນ” ເພື່ອໃຫ້ປະຊາຊົນເປັນເຈົ້າຂອງແລະຜູ້ຮັບປະໂຫຍດຫຼັກຈາກມໍລະດົກທ້ອງຖິ່ນຂອງຕົນ. ຄວນມີການສົ່ງເສີມອົບຮົມທັກສະດ້ານການຈັດການ, ການຕະຫຼາດ ແລະ ການຜະລິດສິນຄ້າທີ່ສາມາດແຂ່ງຂັນກັບຕະຫຼາດໃຫ້ກັບຊຸມຊົນທີ່ມີທ່າແຮງ ມໍລະດົກໂດດເດັ່ນ;

2) ສ້າງຄວາມຮັບຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈທີ່ຖືກຕ້ອງກ່ຽວກັບເສດຖະກິດມໍລະດົກ ໃຫ້ແກ່ພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ລວມທັງສັງຄົມທົ່ວໄປ ເພື່ອຈະໄດ້ພ້ອມກັນໂຄສະນາ ແລະ ປົກປັກຮັກສາຄຸນຄ່າມໍລະດົກຢ່າງແທ້ຈິງ. ຊຸກຍູ້ໃຫ້ມີການແລກປ່ຽນຄວາມຮູ້ກັບປະເທດທີ່ປະສົບຜົນສຳເລັດດ້ານນີ້ ເຊັ່ນ: ຫວຽດນາມ, ໄທ, ຝຣັ່ງ, ເກົາຫຼີ, ຍີ່ປຸ່ນ ເພື່ອຮັບຮອງປະສົບການໃໝ່ໆ ທີ່ສາມາດນຳມາປັບໃຊ້ໃນຮູບແບບຂອງ ສປປ ລາວ;

3) ເພື່ອພັດທະນາການທ່ອງທ່ຽວມໍລະດົກແບບຍືນຍົງ, ຄວນຄົ້ນຄວ້າສ້າງເສັ້ນທາງທ່ອງທ່ຽວທີ່ເຊື່ອມໂຍງຫຼາຍແຂວງ ລວມທັງພາກພື້ນ ແລະ ສາກົນ ໂດຍກຳນົດຄຳຂວັນການທ່ອງທ່ຽວ ເຊັ່ນ “ການທ່ອງທ່ຽວມໍລະດົກແບບຮັບຜິດຊອບ” (Responsible Heritage Tourism), “ເສັ້ນທາງວັດທະນະທຳລຸ່ມແມ່ນ້ຳຂອງ” ຫຼື “ເສັ້ນທາງຜ້າໄໝລາວ”, ເນັ້ນໃສ່ການທ່ອງທ່ຽວແບບຮັບຜິດຊອບ ແລະ ການອະນຸລັກສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສົ່ງເສີມການທ່ອງທ່ຽວຮ່ວມກັບການຮຽນຮູ້ (Edu-tourism) ເພື່ອຮັກສາມູນຄ່າດັ່ງເດີມພ້ອມກັບການພັດທະນາທຸລະກິດທ້ອງຖິ່ນ ເຊັ່ນ: ການຈັດສະແດງສິລະປະພື້ນເມືອງ, ການຝຶກອົບຮົມຫັດຖະກຳໃຫ້ນັກທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ການສ້າງກິດຈະກຳຮ່ວມກັນ ລະຫວ່າງນັກທ່ອງທ່ຽວກັບຊຸມຊົນ ສົ່ງນັບພຽງແຕ່ຊ່ວຍກະຕຸ້ນເສດຖະກິດທ້ອງຖິ່ນ ແຕ່ຍັງຊ່ວຍອະນຸລັກ ແລະ ສືບທອດວັດທະນະທຳທ້ອງຖິ່ນໃຫ້ຍືນຍົງ;

4) ການຮ່ວມມືສາກົນ ແລະ ການຕໍ່ຍອດສູ່ຕະຫຼາດໂລກ: ເສດຖະກິດມໍລະດົກຂອງລາວສາມາດເປັນຈຸດເດັ່ນໃນພາກພື້ນອາຊຽນໄດ້, ລັດຄວນສົ່ງເສີມການຮ່ວມມືລະຫວ່າງປະເທດ ແລະ ອົງການສາກົນໂດຍຜ່ານໂຄງການ ແລະ ກິດຈະກຳຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ຮ່ວມໂຄງການ “ມໍລະດົກຮ່ວມອາຊຽນ” ຫຼື UNESCO, ຈັດງານສະແດງສິນຄ້າມໍລະດົກທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະເທດເພື່ອນບ້ານ ຫຼື ສະແດງມໍລະດົກລາວໃນຕ່າງປະເທດ. ການຮ່ວມມືໃນຮູບແບບນີ້ຈະຊ່ວຍ ດຶງດູດນັກລົງທຶນຕ່າງປະເທດມາຮ່ວມພັດທະນາ, ເພີ່ມການເຂົ້າເຖິງຕະຫຼາດ ແລະ ສ້າງພາບລັກທີ່ເຂັ້ມແຂງໃຫ້ກັບປະເທດລາວໃນລະດັບສາກົນ;

5) ສົ່ງເສີມການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ການຈັດເກັບຂໍ້ມູນມໍລະດົກທາງວັດທະນະທຳ, ປະຫວັດສາດ ແລະ ທຳມະຊາດຂອງປະເທດ ໃຫ້ເປັນລະບົບຖານຂໍ້ມູນ ແລະ ຄວນມີການກຳນົດຕົວຊີ້ວັດ (Indicators) ທາງເສດຖະກິດ ແລະ ວັດທະນະທຳ ເພື່ອນຳໄປເປັນທິດທາງໃນການວາງແຜນພັດທະນາ, ການຄົ້ນຄວ້າທາງວິຊາການ, ການປະເມີນຜົນກ່ຽວກັບບົດບາດຂອງເສດຖະກິດມໍລະດົກຕໍ່ເສດຖະກິດລວມຂອງປະເທດ.

ເອກະສານອ້າງອີງ

- ປທ.ເຈີນທິທຸຍ (2025). ອຸດສາຫະກຳວັດທະນະທຳຫວຽດນາມ: ບາງບັນຫາດ້ານທິດສະດີ ແລະ ພຶດຕິກຳ. ຮສ, ປອ ຫງວຽນຢູຍບັກ (2025). ພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກຢູ່ຫວຽດນາມ: ຄວາມສາມາດບົ່ມຊ້ອນ, ຜົນສຳເລັດ ແລະ ບັນດາຂໍ້ຈຳກັດໃນການພັດທະນາ.
- ປອ. ພ້າມກວາງງອກ (2025). ຂຸດຄົ້ນມໍລະດົກວັດທະນະທຳຊຸກຍູ້ການພັດທະນາເສດຖະກິດທ້ອງຖິ່ນ-ປະສົບການຂອງແຂວງນິງປິ່ງ.
- ປອ. ໂຮ່ທິແຫງງາ (2025). ບົດບາດຂອງຊຸມຊົນໃນການພັດທະນາເສດຖະກິດ ມໍລະດົກ (ກໍລະນີບ້ານລາກ, ມາຍເຈົ້າ, ຮ່ວາປິ່ງ).
- ຮສ, ປອ. ພ້າມຢູຍດົກ (2025). ພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກໃນສັງກາດດິຈິຕ້ອນ-ບົດຮຽນໃຫ້ແກ່ຫວຽດນາມ.
- ຫງວຽນ ຊວັນ ຄັ້ງ (2025), ບົດຄໍາເຫັນຕໍ່ກອງປະຊຸມສາມະນາ “ການພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກ: ບົດຮຽນຂອງຫວຽດນາມ ແລະ ລາວ” ນິງປິ່ງ, ວັນທີ 29 ກໍລະກົດ 2025.
- ປທ. ລັດດາວັນ ຊິງວິໄລ (2025). ການຫັນກຳລັງແຮງມໍລະດົກວັດທະນະທຳ ເປັນກຳລັງແຮງເສດຖະກິດໃນ ສປປ ລາວ.
- ສະພາແຫ່ງຊາດ (2021), ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍມໍລະດົກແຫ່ງຊາດ (ສະບັບປັບປຸງ), ສະບັບເລກທີ 11/ສພຊ, ລົງ ວັນທີ 16 ພະຈິກ 2021.
- ມະຕິ 9 ສະໄໝທີ V ຂອງຄະນະບໍລິຫານງານສູນກາງພັກ ກ່ຽວກັບວຽກງານວັດທະນະທຳໃນໄລຍະໃໝ່, ປີ 1994, ໜ້າ 2-3.
- ໂກສອນ ພົມວິຫານ: ບາງບົດຮຽນຕົ້ນຕໍ ແລະ ບາງບັນຫາກ່ຽວກັບທິດທາງໃໝ່ຂອງການປະຕິວັດ, ສຳນັກພິມຈ ໝ່າຍ ສປປ ລາວ ປີ 1979, ໜ້າ 313.
- ມະຕິວ່າດ້ວຍການເພີ່ມທະວີການນຳພາຂອງພັກຕໍ່ວຽກງານວັດທະນະທຳໃນໄລຍະໃໝ່, ປີ 2021.
- ກະຊວງແຜນການ ແລະ ການລົງທຶນ (2020). ຍຸດທະສາດການເຕີບໂຕສີຂຽວຂອງ ສປປລາວ ຮອດປີ 2030.
- ກະຊວງແຜນການ ແລະ ການລົງທຶນ (2021). ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ ຄັ້ງທີ 9. ກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນະທຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ (2021). ຍຸດທະສາດການພັດທະນາການທ່ອງທ່ຽວແຫ່ງຊາດ 2021-2025.
- ສູນສະຖິຕິແຫ່ງຊາດ (2023). ປຶ້ມສະຖິຕິປະຈຳປີ 2023.
- Throsby, D. (2010). ເສດຖະກິດນະໂຍບາຍວັດທະນະທຳ. ຫນັງສືພິມມະຫາວິທະຍາໄລ Cambridge.
- Throsby, D. (2001). Economics and Culture. Cambridge University Press.
- UNESCO. (2013). Creative Economy Report 2013: Widening Local Development Pathways. UNESCO & UNDP
- OECD. (2018). Culture and Local Development: Maximising the Impact. OECD Publishing.
- UNDP (2021). Creative Economy Outlook and Country Profile: Lao PDR.
- World bank (2021) Leveraging Strategic Location and Natural Wealth for Inclusive and Sustained Growth, <https://www.worldbank.org/en/country/lao/brief/lao-pdr-country-economic-memorandum>

ຍົກສູງການພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກຢູ່ ສປປ ລາວ ແມ່ນສ່ວນໜຶ່ງບົດຄວາມທີ່ນຳສະເໜີດ້ານນະໂຍບາຍ ເພື່ອສະແດງທິດສະນະຕໍ່ການໝູນໃຊ້ມໍລະດົກ ແລະ ພູມປັນຍາຂອງບັນພະບູລຸດໃນການສ້າງມູນຄ່າເພີ່ມທາງເສດຖະກິດໃຫ້ເກີດຜົນປະໂຫຍດສູງສຸດຕໍ່ປະເທດຊາດ, ຊຸມຊົນ ແລະ ປະຊາຊົນ; ປຸກລະດົມການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງທຸກພາກສ່ວນ, ສັງຄົມ ໃນການອະນຸລັກ ແລະ ປົກປັກຮັກສາວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມ ລວມທັງທຳມະຊາດໃຫ້ນຳໃຊ້ຍາວນານ. ຊອກຫາທາງເລືອກທີ່ເໝາະສົມຕໍ່ການພັດທະນາເສດຖະກິດມໍລະດົກ ຄ່ຽງຄູ່ກັບການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ ແລະ ນະວັດຕະກຳໃໝ່ ຊ່ວຍຍົກລະດັບການສະແດງ ແລະ ສ້າງຜະລິດຕະພັນທາງດ້ານວັດຖຸ ແລະ ຈິດໃຈໃຫ້ສູງຍິ່ງຂຶ້ນ, ກວ້າງຂວາງ ແລະ ຫຼາກຫຼາຍ.